



Rapport

h2>Klacht

Verzoeker klaagt er over dat de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD):

- heeft verzuimd hem te waarschuwen dat hij bij terugkeer naar Egypte zou kunnen worden aangehouden door de Egyptische autoriteiten;
- de Egyptische autoriteiten van (belastende) informatie heeft voorzien over of afkomstig van verzoeker. Door deze handelwijze heeft de AIVD het risico genomen dat verzoeker en andere mensen aan foltering en mishandeling door de Egyptische autoriteiten zouden worden overgeleverd;
- verzoeker is blijven benaderen om met de AIVD samen te werken, ondanks dat verzoeker te kennen had gegeven daar niet meer van te zijn gediend.

Beoordeling Bevindingen

1. Verzoeker verhuisde in maart 2004 samen met zijn vrouw en kinderen naar Egypte om aldaar een opleiding tot Imam te volgen. In oktober 2006 keerde verzoeker voor drie weken terug naar Nederland.
2. Bij brief van 3 december 2007 diende verzoeker via zijn gemachtigde bij de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties een klacht in over de AIVD. De gemachtigde merkte in deze brief het volgende op:

"...Feiten

1. Klager is in maart 2004 samen met zijn vrouw en twee kinderen (een derde kind is gedurende het verblijf in Egypte geboren) naar Egypte verhuisd, om aldaar een opleiding tot Imam te volgen. In oktober 2006 is klager voor een periode van drie weken naar Nederland teruggekeerd voor een bezoek. Hij is op 22 oktober 2006 via Brussel teruggereisd naar Egypte.
2. Op de Brusselse luchthaven is klager na het passeren van de douane aangehouden en naar een afgesloten ruimte meegevoerd door twee mannen die zich voorstelden als leden van de Belgische geheime dienst. In deze ruimte bevonden zich twee mannen die zich voorstelden als werknemers van de AIVD. Een van de mannen, die zich voorstelde als Z, voerde het woord.
3. Deze Z deelde klager mee dat er buitenlandse geheime diensten in hem geïnteresseerd zouden zijn. Welke diensten dit waren en wat de reden voor hun interesse was wilde hij niet vertellen. Deze diensten hadden klager volgens Z willen ondervragen, waartegen door de AIVD bezwaar zou zijn gemaakt. Vanwege zijn Nederlandse nationaliteit zou de AIVD zelf contact hebben willen opnemen.

4. Z verzocht klager tijdens het gesprek dringend om het maken van een nieuwe afspraak op zo kort mogelijke termijn. Als klager in de gelegenheid zou zijn om naar Nederland te komen zouden zijn tickets worden vergoed. Als klager niet binnen een maand naar Nederland zou kunnen komen zou Z zelf naar Egypte afreizen voor een afspraak. Klager heeft bij dat gesprek aangegeven nog na te willen denken over het maken van een afspraak. Nadat klager en Z telefoonnummers hadden uitgewisseld (...) kon klager vertrekken, om zijn vlucht nog te halen.

5. Ongeveer een week later werd klager gebeld door Z, met opnieuw het verzoek een afspraak te maken. Klager heeft toen ingestemd met het maken van een afspraak en er is een aantal keer door Z gebeld om een afspraak te maken. Ongeveer drie weken na de eerste ontmoeting is afgesproken dat Z twee weken later naar Egypte zou komen, omdat klager Egypte op dat moment niet kon verlaten vanwege zijn examens. Deze afspraak is vervolgens door Z verzet naar weer een week later. Vervolgens heeft klager niets meer van Z vernomen, ook niet toen het tijdstip voor de afspraak verstreek.

6. Op 5 december 2006 is klager vervolgens aangehouden door de Egyptische autoriteiten. Hij is daarop overgebracht naar een gebouw van de Egyptische geheime dienst, waar hij is verhoord terwijl hij was geblinddoekt en geboeid en werd bedreigd en geslagen. Door zijn verhoorders werden klager vragen voorgelegd over een tweetal bekenden, de heer A die in het verleden bij klager op school had gezeten en de heer B die op dat moment bij hem op de universiteit zat. Omdat klager beide personen slechts oppervlakkig kende kon hij de verhoorders weinig vertellen over de activiteiten en opvattingen van beide heren.

7. Op dezelfde dag is klager met een aantal Egyptische functionarissen naar zijn huis geweest, waar in de tegenwoordigheid van zijn vrouw en kinderen een doorzoeking is uitgevoerd. Het paspoort en de laptop van klager en het paspoort van zijn vrouw zijn daarbij in beslag genomen. De vrouw van klager werd toegezegd dat haar man later die avond zou worden vrijgelaten.

8. Klager is na zijn aanhouding overgebracht naar een andere locatie van de Egyptische geheime dienst, het detentiecentrum (...). Op deze locatie heeft klager gedurende zeven dagen, geboeid, geblinddoekt en aan de muur geketend, op een gang verbleven met verschillende andere gedetineerden. In de kamers die aan de gang waren gelegen vonden verhoren en — hoorbaar voor klager — martelingen plaats. Ook klager zelf is gedurende de nachten geslagen, geschopt en blootgesteld aan stroomstoten. Hij is er getuige van geweest dat anderen op dezelfde wijze werden mishandeld en bovendien in pijnlijke posities werden opgehangen en met messen werden gestoken. Gedurende de martelingen werden hem steeds opnieuw vragen over A en B voorgelegd waarop hij geen antwoord kon geven.

9. Na zeven dagen detentie is klager met enkele andere gedetineerden overgebracht naar een cel in de kelder, waarin reeds dertig Egyptenaren verbleven. Klager is daar door de slechte hygiënische omstandigheden (de cel was ernstig vervuild en er werd geen gelegenheid tot wassen geboden), de kou (er werden geen dekens beschikbaar gemaakt) en gebrek aan voedsel (er werd slechts eenmaal per dag een zeer beperkte hoeveelheid voedsel verstrekt) en met name drinkwater (er werd geen schoon drinkwater verstrekt) erg ziek geworden. Klager leed reeds voor zijn detentie aan bronchitis en astma en heeft tijdens zijn detentie een ernstige aanval van acute bronchitis gehad waarbij hij bloed heeft opgehoest. Hij kreeg geen toegang tot een dokter.

10. Klager heeft gedurende deze gehele periode voortdurend verzocht contact op te mogen nemen met de Nederlandse ambassade hetgeen werd geweigerd. In antwoord op zijn verzoeken is hem tweemaal een opmerkelijk antwoord gegeven door twee afzonderlijke functionarissen. Een functionaris stelde "het is je eigen regering die je dit aandoet". Een andere functionaris maakte de opmerking "dit komt van bovenaf, dit komt van jullie kant".

11. De vrouw van klager heeft twee dagen na de aanhouding, op 7 december 2006, contact opgenomen met de Nederlandse ambassade. Daar was men niet op de hoogte gesteld van de aanhouding, alhoewel dat volgens de Consul die de vrouw van klager te woord heeft gestaan (...) wel had gemoeten. De Consul heeft zich vervolgens ingespannen om te achterhalen waar klager zich bevond en op grond waarvan hij was aangehouden. Op 18 december 2006 is de aanhouding van klager en de reden daarvoor (hij werd verdacht van het onderhouden van betrekkingen met de organisatie Islamic Jihad) aan de Consul bevestigd. De Consul is echter niet op de hoogte gesteld van de verblijfplaats van klager en mocht hem niet bezoeken.

12. In totaal heeft klager 22 dagen in detentie doorgebracht. Op dag 20 (24 december 2006) is klager uit de cel gehaald en is hem gezegd dat hij het land diende te verlaten waarvan er een aantekening in zijn paspoort is gemaakt. Hij mocht het detentiecentrum echter niet verlaten totdat er een vliegticket was geregeld. Hij mocht de ambassade toen bellen en heeft verzocht om een vliegticket, hetgeen hem door een medewerker werd geweigerd. Vervolgens heeft hij zijn vrouw mogen bellen, die een ticket heeft kunnen boeken voor 26 december 2006. Ook heeft de Consul klager op 24 december 2006 nog bezocht. Op 26 december 2006 is klager naar het vliegveld gebracht, zonder zijn vrouw of de Consul nog te spreken te krijgen. Hij is vervolgens via Duitsland naar Nederland gereisd. Vanwege de hoge kosten van het ticket hebben de vrouw en kinderen van klager Egypte niet onmiddellijk kunnen verlaten, zij zijn twee dagen later gevolgd.

13. Na zijn terugkeer in Nederland heeft klager enige tijd onder doktersbehandeling gestaan, omdat hij moeite had met lopen nadat hij zo'n lange periode geboeid had doorgebracht.

14. Op 29 december 2006 heeft Z opnieuw contact met klager opgenomen. Hij heeft naar het huis van de familie van klager gebeld en daar zijn vrouw gesproken. Hij stelde zich voor als (...) en vroeg of klager hem terug kon bellen.

15. Klager heeft Z daarop teruggebeld en heeft een afspraak gemaakt voor een gesprek in het (...) in de daarop volgende week. Tijdens dat gesprek heeft klager verteld wat er in Egypte is gebeurd en Z gevraagd naar hetgeen hij in Brussel had verteld. Op de vraag of het wellicht de Egyptische geheime dienst was geweest die interesse voor hem had getoond antwoordde Z ontkennend. Welke inlichtingendiensten dit wel waren geweest wilde hij niet vertellen. Op de vraag of klager werd afgeluisterd of op een andere manier in de gaten werd gehouden werd ontkennend geantwoord. Klager vermoedt echter dat hij tenminste telefonisch wel wordt afgeluisterd, nu hij dit af meent te kunnen leiden uit vreemde geluiden op zijn telefoonlijn.

16. Z had weinig belangstelling voor hetgeen er tijdens de detentie in Egypte was voorgevallen. Z was met name geïnteresseerd in de contacten die klager in Egypte had, waaronder de eerder genoemde A en B. Ook naar de namen en opvattingen van andere bekenden in Egypte werd gevraagd. Voor zijn hulp werd klager geld aangeboden, of hulp bij het vinden van werk. Verschillende vragen betroffen een persoon waarvan klager in Egypte les had gehad.

17. Op dit gesprek volgde een tweede gesprek waarin werd doorgevraagd over de naam, opvattingen en het adres van de voormalige leraar van klager. Klager heeft de naam van deze leraar niet gegeven, maar wel zijn adres. Drie dagen later is deze leraar in Cairo aangehouden.

18. In het tweede gesprek toonde Z ook interesse in personen die klager in Nederland kende. Hij wilde hierover nog een derde gesprek. Klager heeft toen aangegeven niet langer te willen samenwerken, omdat hij het idee had dat er tegen hem werd gelogen en dat er misbruik van hem werd gemaakt. Alhoewel klager zich in zou willen zetten voor het tegengaan van radicalisering onder moslims, zoals ook in de gesprekken naar voren is gekomen, bijvoorbeeld door als Imam in gevangenissen te werken, waren de manier waarop hij werd bejegend en de vermoedens die hij had over betrokkenheid van de AIVD bij zijn detentie in Egypte voor hem redenen af te zien van verdere medewerking.

19. Z nam met deze weigering echter geen genoegen en bleef klager twee tot drie maal per week telefonisch benaderen. Na verloop van tijd nam de frequentie van de telefoontjes af, ook omdat klager weigerde hem telefonisch te woord te staan. Nog steeds worden er echter pogingen ondernomen om opnieuw in contact te komen met klager, onder meer door te bellen naar zijn familie.

Klachtwaardige gedragingen van functionarissen van de AIVD

20. Klager heeft het vermoeden dat functionarissen van de AIVD vooraf op de hoogte zijn geweest van de interesse die de Egyptische autoriteiten in zijn persoon hadden. Hij stelt zich op het standpunt dat deze functionarissen hebben verzuimd hem te waarschuwen voor terugkeer naar Egypte. Gezien de mensenrechtensituatie in Egypte had een waarschuwing voor terugkeer voor de hand gelegen. Zulks geldt te meer nu deze functionarissen niet hebben verzuimd hem te benaderen met het doel de eigen informatiepositie te versterken en daarbij de onjuiste indruk hebben gewekt dat zij het onderzoek van de buitenlandse collega's over hadden genomen. In plaats van een waarschuwing is klager derhalve ten onrechte gerustgesteld.

21. Mede op basis van de uitspraken van Z, dat het ondervragen van klager door de AIVD zou zijn 'overgenomen' van een buitenlandse veiligheidsdienst en de weigering te vertellen welke buitenlandse veiligheidsdienst in hem geïnteresseerd zou zijn heeft klager zich in Egypte ten onrechte veilig gewaand. Zeker nu klager zich steeds coöperatief heeft opgesteld ten opzichte van de AIVD is het handelen van de functionarissen van de AIVD tegenover klager onzorgvuldig en onbehoorlijk geweest.

22. Nog kwalijker is de indruk die bij klager is gewekt van informatie-uitwisseling tussen de AIVD en de Egyptische geheime dienst. Op de eerste plaats is tijdens de verhoren in Egypte gesuggereerd dat de aanhouding zou zijn verricht op basis van informatie of zelfs een verzoek uit Nederland. Zou nader onderzoek uitwijzen dat dat inderdaad het geval is dan zou de AIVD met een dergelijke coöperatieve opstelling evident over de schreef zijn gegaan. De mensenrechtensituatie in Egypte is zodanig dat het verstrekken van belastende informatie over Nederlandse onderdanen die zich binnen het bereik van de Egyptische overheid bevinden een zodanig groot risico op foltering opleveren dat hiervan te allen tijde zou moeten worden afgezien.

23. Bovendien zou volgens klager ook na zijn aanhouding informatie die hij aan de AIVD verstrekke aan de Egyptische geheime dienst zijn doorgegeven. Op basis daarvan zou zijn oude leraar zijn 'verdwenen'. Zeker in het licht van wat klager in Egypte is overkomen is dit handelen door functionarissen van de AIVD onbehoorlijk en daarmee klachtwaardig.

24. Tenslotte zijn functionarissen van de AIVD te ver gegaan in hun pogingen informatie van klager te krijgen. Zeker in het licht van de traumatische ervaringen die klager in Egypte heeft opgedaan had de beslissing van klager om van verdere samenwerking met de AIVD af te zien gerespecteerd moeten worden. Het voortdurende, als zeer belastend ervaren, benaderen van klager, ook via zijn familie, moet als onbehoorlijk en onrechtmatig worden gekenmerkt..."

3. De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties deelde de gemachtigde van verzoeker bij brief van 11 maart 2008 het volgende mee:

"...Met uw brief van 3 december 2007 heeft u mij in kennis gesteld van een klacht over de handelwijze van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst jegens (verzoeker; N.o.). Conform artikel 83, derde lid, van de Wet op de Inlichtingen- en veiligheidsdiensten (WIV 2002) heb ik alvorens tot een zienswijze over deze klacht te komen advies ingewonnen bij de commissie van toezicht betreffende de inlichtingen- en veiligheidsdiensten. De commissie heeft de klacht onderzocht. Daarbij heeft de commissie dossieronderzoek gedaan en zowel klager als enkele medewerkers van de AIVD gehoord. Op 21 februari 2008 heeft de commissie haar advies en rapport van bevindingen aan mij uitgebracht.

De klacht

Overeenkomstig het advies van de commissie vat ik de klacht als volgt samen.

Onderdeel 1

Indien men bij de AIVD vooraf op de hoogte is geweest van een mogelijke aanhouding van klager in Egypte had klager, gezien de mensenrechtensituatie aldaar, vooraf moeten worden gewaarschuwd.

Onderdeel 2

Voor zover de AIVD de Egyptische autoriteiten van informatie heeft voorzien over of afkomstig van klager had daar, gezien de mensenrechtensituatie in Egypte, vanaf moeten worden gezien.

Onderdeel 3

De AIVD had klager niet meer mogen benaderen nadat hij duidelijk heeft gemaakt daarvan niet gediend te zijn. Ook in de toekomst zal van het benaderen van klager moeten worden afgezien.

Beoordeling door de Commissie

De commissie adviseert de onderdelen 1 en 2 van de klacht ongegrond te verklaren en ten aanzien van onderdeel 3 te beslissen dat de gegrondheid daarvan niet is komen vast te staan. De bevindingen op grond waarvan de commissie tot deze conclusie komt kan ik u niet meedelen. Ik zou daarmee namelijk zicht geven op het actuele kennisniveau van de dienst. De AIVD kan zijn wettelijke taak uitsluitend binnen een zekere mate van geheimhouding effectief uitvoeren. Drie criteria spelen daarbij een rol. De AIVD moet zijn bronnen, zijn werkwijze en zijn actuele kennisniveau geheim kunnen houden. Het betreft hier kritische ondergrenzen. Worden deze overschreden dan gaat dit ten koste van het goed functioneren van de AIVD en daarmee ten koste van de nationale veiligheid, ter bescherming waarvan de AIVD in het leven is geroepen. Uw klacht heeft betrekking op actuele gegevens. Of deze bij de AIVD aanwezig zijn mag ik bevestigen noch ontkennen.

Zienswijze

Gelet op de bevindingen van de commissie en in overeenstemming met haar advies verklaar ik de klacht op de onderdelen 1 en 2 ongegrond en stel ik vast dat de gegrondheid van onderdeel 3 niet is komen vast te staan..."

4. Verzoeker kon zich met de reactie van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties naar aanleiding van zijn klacht niet verenigen. Op 8 september 2008 wendde hij zich tot de Nationale ombudsman met het verzoek zijn klacht in onderzoek te nemen.

5. De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties verwees de Nationale ombudsman in haar reactie op de klacht van verzoeker van 14 november 2008 naar haar brief aan de gemachtigde van verzoeker van 11 maart 2008. De minister was van mening dat er in deze zaak niet onbehoorlijk was gehandeld. Voorts was de minister op voorwaarde van geheimhouding bereid alle gewenste informatie te verstrekken. Zij stelde de substituut-ombudsman daartoe in de gelegenheid om in het gebouw van de AIVD van de inhoud van deze stukken kennis te nemen.

6. Tijdens een gesprek op 11 december 2008 tussen de substituut-ombudsman en medewerkers van de AIVD maakte de substituut-ombudsman gebruik van de hem geboden gelegenheid om de door de minister verstrekte inlichtingen te verifiëren.

Beoordeling

I. Ten aanzien van het verzuim te waarschuwen

1. Verzoeker klaagt er over dat de AIVD heeft verzuimd hem te waarschuwen dat hij bij terugkeer naar Egypte zou kunnen worden aangehouden door de Egyptische autoriteiten.

2. Volgens verzoeker waren de medewerkers van de AIVD vooraf op de hoogte van de interesses die de Egyptische autoriteiten in zijn persoon hadden. Om die reden hadden zij hem dienen te waarschuwen voor zijn terugkeer naar Egypte. Zeker gezien de mensenrechtensituatie in Egypte had een waarschuwing voor terugkeer voor de hand gelegen, aldus verzoeker. Verzoeker wees er verder op dat de medewerkers van de AIVD bij hem de onjuiste indruk hadden gewekt dat zij het onderzoek van de buitenlandse collega's hadden overgenomen. In plaats van verzoeker te waarschuwen was verzoeker dus ten onrechte gerustgesteld.

3. Het vereiste van actieve en adequate informatieverstrekking houdt in dat bestuursorganen burgers met het oog op de behartiging van hun belangen actief en desgevraagd van adequate informatie dienen te voorzien. Dit impliceert onder meer dat een bestuursorgaan de burger uit eigen beweging informeert over zaken die voor zijn

veiligheid van belang zijn.

4. In het kader van het onderzoek van de Nationale ombudsman is de minister ingegaan op de vraag of de AIVD van te voren op de hoogte was dat verzoeker bij terugkeer in Egypte gevaar zou lopen te worden aangehouden door de Egyptische autoriteiten,

Met betrekking tot de verstrekte informatie deed de minister een beroep op geheimhouding.

5. De Nationale ombudsman heeft geen enkele reden om te twijfelen aan het verhaal van verzoeker over hetgeen hem in Egypte is overkomen. Op basis van de aan de Nationale ombudsman verstrekte - en door de substituut-ombudsman geverifieerde - informatie moet echter worden geoordeeld dat niet aannemelijk is geworden dat de AIVD op de hoogte was dat verzoeker bij terugkeer in Egypte door de Egyptische autoriteiten zou worden aangehouden.

De onderzochte gedraging is op dit punt behoorlijk.

II. Ten aanzien van het verstrekken van informatie aan de Egyptische autoriteiten

1. Verzoeker klaagt er verder over dat de AIVD de Egyptische autoriteiten van (belastende) informatie heeft voorzien over of afkomstig van verzoeker. Door deze handelwijze heeft de AIVD het risico genomen dat verzoeker en andere mensen aan foltering en mishandeling door de Egyptische autoriteiten zouden worden overgeleverd.

2. Verzoeker merkte in dit verband op, dat bij hem de indruk was gewekt van informatie-uitwisseling tussen de AIVD en de Egyptische geheime dienst. Tijdens de verhoren in Egypte werd namelijk gesuggereerd dat zijn aanhouding was verricht op basis van informatie of een verzoek uit Nederland. Gelet op de mensenrechtensituatie in Egypte levert het verstrekken van belastende informatie over Nederlandse onderdanen die zich binnen het bereik van de Egyptische overheid bevinden een zodanig groot risico op foltering op, dat hier te allen tijde van zou moeten worden afgezien, aldus verzoeker.

3. Ten aanzien van de door de minister naar aanleiding van dit klachtonderdeel aan de Nationale ombudsman verstrekte informatie, deed de minister een beroep op geheimhouding.

4. Op basis van de aan de Nationale ombudsman verstrekte - en door de substituut-ombudsman geverifieerde - informatie moet worden geoordeeld dat niet aannemelijk is geworden dat de AIVD de Egyptische autoriteiten van (belastende) informatie over of afkomstig van verzoeker heeft voorzien.

Dit onderdeel van de klacht mist dan ook feitelijke grondslag.

III. Ten aanzien van het blijven benaderen van verzoeker

1. Verzoeker klaagt er verder over dat de AIVD hem is blijven benaderen om met de AIVD samen te werken, ondanks dat verzoeker te kennen had gegeven daar niet meer van te zijn gediend. Gelet op de traumatische ervaringen die verzoeker in Egypte had opgedaan, had de beslissing van verzoeker om van verdere samenwerking met de AIVD af te zien gerespecteerd moeten worden.

2. Ook wat betreft dit klachtonderdeel heeft de minister een beroep gedaan op geheimhouding. De Commissie van Toezicht betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten heeft ten aanzien van deze klacht geadviseerd te beslissen dat de gegrondheid van deze klacht niet is komen vast te staan en de minister heeft dit advies opgevolgd. Op basis van de aan de Nationale ombudsman verstrekte - en door de substituut-ombudsman geverifieerde - informatie heeft de Nationale ombudsman vastgesteld dat de inhoud van deze informatie niet overeenkomt met hetgeen door verzoeker wordt gesteld. De gegrondheid van de klacht is derhalve ook voor de Nationale ombudsman niet komen vast te staan. Dit leidt ertoe dat de Nationale ombudsman geen oordeel kan geven over de gegrondheid van dit klachtonderdeel.

Slotbeschouwing

Verzoeker, Nederlander van Egyptische afkomst, reisde met vrouw en kinderen naar Egypte om een opleiding tot Imam te volgen. Volgens het verslag van gebeurtenissen van verzoeker heeft voor zijn vertrek de AIVD contact met hem gehad. Enkele maanden later tijdens zijn verblijf in Egypte is verzoeker aangehouden door de Egyptische autoriteiten en overgebracht naar het detentiecentrum van de geheime dienst. Tijdens zijn gevangenschap die uiteindelijk 22 dagen duurde, is verzoeker onmenselijk behandeld en gemarteld. Daarna is hij alleen teruggekeerd naar Nederland, later gevolgd door vrouw en kinderen. Volgens verzoeker zou de AIVD na zijn terugkeer weer contact met hem hebben gezocht.

Contact van de AIVD en vervolgens belangstelling van de Egyptische autoriteiten deden bij verzoeker de vraag rijzen of er een oorzakelijk verband is tussen acties van de AIVD in zijn richting en het handelen van de Egyptische autoriteiten later. Deze vraag heeft aanleiding gegeven tot de klachten van verzoeker bij de Nationale ombudsman. De Nationale ombudsman heeft dit onderzocht en daartoe heeft de substituut-ombudsman inzage gehad in alle relevante informatie bij de AIVD. Over de inhoud daarvan dient de Nationale ombudsman geheimhouding te betrachten.

Niet aannemelijk is geworden dat de AIVD vooraf op de hoogte was van mogelijke aanhouding van verzoeker door de Egyptische autoriteiten. Ook is niet aannemelijk geworden dat de AIVD informatie over verzoeker heeft verstrekt aan de Egyptische autoriteiten. Voor de stelling van verzoeker dat de AIVD hem is blijven benaderen ondanks

dat hij te kennen had gegeven daar niet meer van te zijn gediend, kon de Nationale ombudsman geen bevestiging vinden in de informatie die hij heeft geraadpleegd. Over dat laatste punt kan hij dan ook geen oordeel geven.

Gelet op de ernst van hetgeen verzoeker in Egypte is overkomen moet boven iedere twijfel verheven zijn dat opereren van de AIVD niet de oorzaak is geweest van de belangstelling van de Egyptische autoriteiten voor zijn persoon. Bij het onderzoek naar de rol van de AIVD is de onafhankelijke Commissie van Toezicht voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten betrokken geweest. Vervolgens heeft de substituut-ombudsman in het kader van de externe klachtbehandeling zelfstandig onderzoek gedaan bij de AIVD. Gelet op het geheime karakter van het opereren van de AIVD kan in dit rapport niet meer neergeschreven worden dan dat handelen van de AIVD dat tot de belangstelling van de Egyptische autoriteiten geleid heeft niet aannemelijk is geworden. Nadere feitelijke onderbouwing moet achterwege blijven. Dat is onbevredigend omdat de acceptatie van een oordeel veelal gevonden wordt in de motivering ervan. In dit geval ligt de waarborg voor de juistheid van het oordeel echter besloten in de zorgvuldigheid van het onderzoek van de Nationale ombudsman.

Hetgeen verzoeker is overkomen in Egypte vormt het risico van de mensenrechtensituatie in Egypte.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst is niet gegrond voor wat betreft het verzuim verzoeker te waarschuwen en het verstrekken van informatie aan de Egyptische autoriteiten.

Ten aanzien van de klacht over het blijven benaderen van verzoeker onthoudt de Nationale ombudsman zich van een oordeel.

Onderzoek

1. Algemeen

In het geval van een onderzoek naar aanleiding van een klacht over de AIVD kunnen onderzoek en rapportage doorgaans niet met eenzelfde openheid plaatsvinden als in andere zaken gebruikelijk is.

Ingevolge artikel 9:31, vierde lid van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) kan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties het verstrekken van de door de Nationale ombudsman gevraagde gegevens weigeren of bepalen dat alleen de Nationale ombudsman van die gegevens mag kennis nemen indien daarvoor gewichtige redenen zijn. Gewichtige redenen kunnen zijn strijd met een wettelijke geheimhoudingsplicht of met

het belang van de Staat. Op grond van artikel 83, vierde lid, van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2002 (Wivd) dient de Nationale ombudsman zich bij zo'n beslissing van de minister neer te leggen.

Indien de Nationale ombudsman een onderzoek instelt naar aanleiding van een klacht over de AIVD, stelt hij de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, en eventueel een of meer betrokken ambtenaren in de gelegenheid om op de klacht te reageren. De Nationale ombudsman maakt daarbij gebruik van de in de Awb gegeven onderzoeksbevoegdheden. In voorkomende gevallen verstaat de substituut-ombudsman zich persoonlijk met medewerkers van de AIVD of neemt hij persoonlijk kennis van relevante gegevens (artikel 83, vijfde lid, Wivd). Langs deze weg wordt informatie verkregen die de Nationale ombudsman nodig heeft voor zijn onderzoek.

2. Het onderhavige onderzoek

Op 9 september 2008 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van de heer X te Y, ingediend door mevrouw mr. S. Hopman, advocaat te Amsterdam, met een klacht over een gedraging van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst.

Naar deze gedraging, die wordt aangemerkt als een gedraging van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, werd een onderzoek ingesteld.

In het kader van het onderzoek werd de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben. De minister beriep zich op vertrouwelijkheid van de door haar verstrekte informatie. De substituut-ombudsman mr. F.J.W.M. van Dooren verstond zich persoonlijk met medewerkers van de AIVD ten einde door de minister van Binnenlandse Zaken verstrekte informatie bij deze dienst te verifiëren.

Informatieoverzicht

De bevindingen van het onderzoek zijn gebaseerd op de volgende informatie:

1. Verzoekschrift van 8 september 2008 gericht aan de Nationale ombudsman.
2. Reactie van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 14 november 2008.
3. De door de minister van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties op 11 december 2008 aan de substituut-ombudsman verstrekte informatie.

Bevindingen

Zie onder Beoordeling.

Achtergrond